

TŠC

SEMNIARSKA NALOGA
Jože Plačnik v Kranju

Datum: 12.3.2007

UVOD

Jože Plečnik je bil po delih na Dunaju, Pragi in v Sloveniji mednarodno priznan že za časa njegovega življenja. Kar nekaj Plečnikovih arhitekturnih del pa je prisotnih tudi v Kranju.

JOŽE PLEČNIK

Jože Plečnik se je rodil 23. januarja leta 1872 v Ljubljani, mami Mariji ter očetu Andreju.

Jože je že od malih nog zelo rad risal, in ker ga je zanimalo toliko stvari je šolanje zapustil že po prvem neuspešnem letniku nižje gimnazije. Nato ga je oče vzel k sebi v mizarstvo delavnico, pozneje pa je s pomočjo deželne štipendije nadaljeval šolanje v Gradcu. Tam se je izučil se je za umetnostnega mizarja in načrtovalca pohištva. Študiral je pri Leopoldu Theyerju, kateremu je tudi pomagal pri načrtovanju njegovih projektov, potem pa ga je k sebi vzel tovarnar J. W. Muller. Plečnik se je nad arhitekturo navdušil leta 1894, na razstavi Otta Wagnerja, kjer je videl njegove načrte za Berlinsko katedralo. Hotel je postati tudi Wagnerjev učenec, kar mu je tudi uspelo leta 1895, kjer se na Dunaju vpiše v prvi letnik. Študiral je zelo marljivo in s tem zanemarjal družabno življenje, vendar se mu to poplača izvrstno izvedeno diplomsko delo, ki mu je prineslo tudi Rimsko štipendijo ter denarno nagrado. Z le to si je plačal po Franciji in Italiji, ki je trajala od 1. Novembra 1898 do junija 1899. V Italiji so se mu odprle oči za umetnost antike, renesanse in baroka. Takrat je tudi pozabil na problematiko sodobne arhitekture za katero se je vnel na Dunaju. S potovanja po Franciji in Italiji je prinesel tudi vrsto skic, ki pa so ostale nerazumljene. Dunajska doba pa je v veliki meri čas njegovega prispevka k temeljem moderne evropske arhitekture. V njegovem izjemnem opisu dunajskih skic se uvršča med najboljše risarje svojega časa na Dunaju in gre daleč pred drugimi slovenskimi ekspresionisti. Leta 1901 je odprl samostojen arhitekturni atelje na Dunaju. Tam je uveljavljal tudi moderno konstrukcijo stavb.

Leta 1911 je zapustil Dunaj in se na povabilo prijatelja, arhitekta Jana Kotere odpravi v Prago kjer je poučeval kot profesor na Umetniško – obrtni šoli. Leta 1921 pa se preseli v Ljubljano in se tam zaposli kot profesor na Tehnični fakulteti. Med svojim bivanjem v Ljubljani se posveti predvsem urbanističnemu in arhitekturnemu oblikovanju mesta. Ljubljano, kot prestolnico, je skušal oblikovati po vzoru Aten. Razen Križank, zgrajenih med letoma 1952 in 1956, so vsa njegova pomembnejša dela v Ljubljani nastala med letoma 1925 in 1944. Izvoljen je bil za častnega meščana mesta Ljubljana, prejel je odlikovanje Zasluge za narod, Prešernovo nagrado, promoviran pa je bil tudi za častnega doktorja Tehniške visoke šole v Ljubljani in na Dunaju

V času, ko je bival v Ljubljani je ustvaril mnogo zgradb, preuredil samo mestno jedro, sprojeckiral tudi ljubljansko pokopališče Žale in pa nekatera ljubljanska naselja.

Pred smrtjo je Jože Plečnik močno zbolel, sicer kratka bolezen, ki se je začela v začetku Decembra, mu je vzela vse moči in 7. januarja 1957 je umrl na svojem domu v Trnovem.

DELA V KRANJU

Plečnikov opus se deli na dunajsko, praško in ljubljansko obdobje ž, svoj arhitekturni pečat pa je pustil tudi v Kranju. Nasproti južne strani župnijske cerkve, na širokem prehodu, ki je nekdanj segal do Kokre, stoji Prešernovo gledališče s Plečnikovimi arkadami, zgrajeno leta 1909 kot Ljudski dom za dejavnost izobraževalnega in zabavnega društva. Stavba je bila leta 1952 prezidana po načrtih arhitekta Jožeta Plečnika, ki je obogatil fasado z arkadno lopo. Monumentalnost fasade je poudarjena z arkadami. Jože Plečnik je leta 1936 načrtoval tudi zunanost in notranost Bežkove vile na Koroški cesti. Plečnikovi so tudi stopnišče, arkade in vodnjak ob prezbiteriju Roženvenske cerkve, s katerim je skušal oblikovati monumentalni vhod v mesto.

ZAKLJUČEK

Plečnik je bil prisoten tudi pri postavljanju Prešernovega spomenika pri Prešernovem gledališču. To pa je tudi vse kar nam je naš največji arhitekt zapustil v Kranju.

LITERATURA

- <http://www.tourism-kranj.si/povezava.aspx?pid=117>
- <http://www.kranj.si/podrocje.aspx?id=382>
- <http://www.tourism-kranj.si/tiskaj.aspx?pid=117>
- http://sl.wikipedia.org/wiki/Jo%C5%BEE_Ple%C4%8Dnik
- <http://www.dijaski.net>